

[Landbrugsministeren.]

Jeg har over for udvalget givet udtryk for, at de beløb, der stilles til rådighed, efter min mening er store nok, og den opfattelse har jeg stadig. Vi kan jo overføre beløb fra det ene år til det andet, og jeg mener faktisk ikke, der er grund til at tro, at der bliver brug for mere; der vil altid gå nogen tid, før en ny lov virker fuldt ud i praksis. Jeg regner derfor med at være på den sikre side, og i modsat fald vil der altid være mulighed for, at vi kan ændre ved forholdet i samlingens løb.

Jeg beklager i og for sig, at det ærede medlem hr. Niels Eriksen siger: nu er det sigste gang, vi går med til en udlånslov i denne form. Så siger jeg tak for tilslutningen for sidste gang. Men lad os nu se den nærmere udvikling.

Jeg kan oplyse det ærede medlem hr. Niels Ravn om, at det er meningen, at kommissionen nu skal gå i gang med at drøfte finansieringsproblemerne; det er årsagen til, at der i kommissionsbetænkningen ikke står noget om det. Derfor er det meningen det første år i hvert fald at finansiere efter statshusmandsudlånslovens bestemmelser for så senere at finde frem til finansieringsformerne, efter at sagen har været behandlet i landbokommissionen, hvor jeg håber vi kan nå et resultat i løbet af det kommende år.

Den tanke, det ærede medlem hr. Niels Ravn fremsatte om, at man skulle give kontante tilskud til rationalisering, interesserer mig, og det er noget, vi nærmere kan drøfte i kommissionen. På forhånd vil jeg slet ikke afvise en sådan tanke. Det er muligt, det er en af de veje, vi skal gå for at give virkelig reelle muligheder for sammenlægning. Når det ærede medlem siger, at sammenlægningen må føres videre, kan jeg være enig med ham, men jeg vil gerne understrege meget stærkt — og jeg går ud fra, at det ærede medlem er enig med mig deri — at det bør være på frivilligt grundlag. Jeg vil meget nødig have udlagt min udtalelse derhen, at man skal anvende tvangsmidler for at sætte en sammenlægning i gang. Så er jeg i hvert fald ikke med. Og hvis jeg ikke hører andet, går jeg ud fra, at det ærede medlem heller ikke er det.

Jeg har dermed besvaret de spørgsmål, der har været fremme, og jeg skal ikke komme ind på en nærmere principiel debat

om brugsstørrelser, heller ikke på den sørgelige skuffelse, de konservative har oplevet i denne sag. Denne skuffelse må bestå i, at der var for stort flertal i kommissionen for de andres standpunkt. Når vi nu har mulighed for en debat om et lovforslag, direkte foranlediget af landbokommissionens forslag, i løbet af mindre end en måned, vil det være ganske rimeligt, at vi fører principdebatten ved den lejlighed, hvad jeg håber ingen her er uenig med mig i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1-7 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1960-61.

(Udvalgets betænkning med tilhørende forslag til folketingsbeslutning findes i tillæg B. sp. 235).

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslag til folketingsbeslutning, sålydende:

„Folketinget godkender „Kongeriget Danmark Hypotekbank“s regnskab for tiden 1. april 1960-31. marts 1961“,

vedtoges uden afstemning.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om købstadkommunernes styrelse.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 985, fremsættelsen i tidenden sp. 2917).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om landkommunernes styrelse.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 989, fremsættelsen i tidenden sp. 2917).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Albertsen: De to lovforslag, vi her skal behandle under ét, er fremsat af den højtærede indenrigsminister og har til hensigt at gøre den ordning vedrørende diæter til medlemmer af sogneråd og kommunalbestyrelser, der blev vedtaget i folketinget i 1950, obligatorisk; og samtidig med indførelsen af en sådan diætordning vil man vedtage bestemmelser, som tilgodeser dem, der har påviseligt indtægtstab i forbindelse med deltagelse i møderne. Det, forslagene har relation til, er altså værdsættelsen af arbejdet ude i sogneråd og kommunalbestyrelser landet over. Det spiller jo en betydelig rolle i dansk folkestyre, at folkestyret hviler på et bredt og solidt grundlag, og at der er en naturlig arbejdsdeling mellem på den ene side den centrale administration og lovgivningsmagten og på den anden side de lokale myndigheder og kommunalbestyrelser.

En sådan arbejdsdeling mellem den centrale administration og de lokale myndigheder er også erkendt tidligere i dansk historie, idet man allerede i 1867 tillægger et beløb på 4 rigsdaler pr. 100 indbyggere til disposition for de lokale sogneråd — altså penge, som de selv kunne disponere over til opgaver af den art, vi her drøfter et lille hundrede år efter.

Allerede i 1891 føres der i folketinget en udmærket diskussion om, hvorledes man skal værdsætte den virksomhed, som sognerådsformændene udøver. Kendte venstre-mænd som J. C. Christensen og Klaus Berntsen stiller et forslag, som går ud på, at man skal aflønne disse folk, og de anfører, at mange medlemmer af sognerådene undslår sig ved at påtage sig bestillingen som sognerådsformand for længere tid, end de er pligtige til. J. C. Christensen siger, at følgen heraf bliver løshed i administratio-

nen. Klaus Berntsen supplerer med sine erfaringer fra Fyn ved at sige, at han mener, at mange velbegavede mænd gør, hvad de kan for ikke at komme ind i de kommunale råd. Den daværende konservative indenrigsminister, Ingerslev, er noget forbeholden over for disse tanker, men siger dog, at vel bør det kommunale arbejde udføres uden vederlag, men det bør ikke medføre udgifter for de pågældende. Det er jo faktisk det samme, som er til behandling i dag. Resultatet blev i øvrigt dengang, at man i erkendelse af argumenternes holdbarhed og ud fra en nøgtern vurdering af, at en sådan aflønning også ville være i kommunernes interesse, enedes om at aflønne sognerådsformændene.

Det er mit håb og min forventning, at det må lykkes at skabe den samme brede enighed om de af den højtærede indenrigsminister nu fremsatte lovforslag om at yde rimelige diæter til sogneråds-, amtsråds- og kommunalbestyrelsesmedlemmer for deltagelse i møder i de respektive forsamlinger og herunder hørende udvalg.

Jeg finder i øvrigt anledning til at takke den højtærede indenrigsminister, fordi lovforslagene er fremkommet. Der er utvivlsomt adskillige af medlemmerne af det høje ting, der ud fra deres egne erfaringer — et stort flertal af tingets medlemmer har jo været eller er aktive kommunalpolitikere — eller på grundlag af andres erfaringer kan sande de fornævnte ord af Klaus Berntsen om velbegavede mænd — og nu til dags må man vel sige: velbegavede mænd og kvinder — der undslår sig for kommunale tillidshverv; som oftest er det angst for indtægtstab og dermed ubehageligheder for familien, der afholder folk fra at ville lade sig opstille til valg.

Den nuværende bestemmelse er jo ikke så forfærdelig gammel. Jeg synes, den var velbegrundet i 1950, men jeg tror, man må sige, at revisionen her i 1962 er i endnu højere grad velbegrundet. Det kommunale arbejde øges i voksende tempo, og dermed øges også kravene til de enkelte kommunalbestyrelsesmedlemmer. En beskeden dækning af indtægtstab og en diætordning som den foreslåede vil på ingen måde betyde, at det kommunale arbejde af den grund bliver erhverv — i så fald vil det blive et meget dårligt betalt erhverv. Men det er heller ikke

[Albertsen.]

tanken, forstår jeg, og deri er jeg enig. For det første vil ordningen kun betyde, at mødedeltagelse vil blive betalt med beskedne diæter. Alt arbejde med læsning af sager, cirkulærer og korrespondance vil som hidtil naturligt nok ikke blive betalt, ej heller al den tid, der medgår til henvendelser og forhandlinger, som er en naturlig følge af det kommunale arbejde, og som ofte tager megen tid.

Der skal efter lovforslagene også være mulighed for at yde diæter for møder, der afholdes efter kl. 18. Der er dog den begrænsning, at disse diæter kun skal kunne ydes, når der er tale om et påviseligt arbejdstab og dermed tabt fortjeneste for de pågældende. Dem, den højtærede indenrigsminister her tænker på, er vel specielt skifteholdsarbejdere og andre, der måtte have arbejdstab inden for eventuelle aftenmødernes afholdelse. Umiddelbart synes denne formulering at kunne imødegå kritik af den bestående ordning.

En praktisering af de foreliggende lovforslag kunne tænkes efter samme principper og retningslinjer, som jeg er vidende om man har i England, hvor et medlem, der måtte have et indtægtstab, underskriver en erklæring på tro og love vedrørende det pågældende tab. Det spørgsmål melder sig imidlertid, om man ikke hverved kommer til at skabe en ny forskelsbehandling over for de medlemmer af kommunale råd, der ikke kan påvise reelle indtægtstab. Jeg tænker på husmanden, på købmanden, på husmoderen, på håndværksmesteren og på mange andre, som, hvis de skal deltage i møder af denne art, skal have andre mennesker til at udføre deres eventuelle arbejde. Jeg anerkender i høj grad, at den højtærede indenrigsminister har rejst problemet om de borgere, der måtte have indtægtstab ved aftenmøder, men jeg tror som sagt, at problemet rækker videre end af ministeren nævnt.

En beskeden almindelig diætordning også for aftenmøder ville i højere grad dække alle berettigede ønsker, og derved undgår man, at enkelte borgere vil kunne få påhæftet, at de er dyre i drift for det lokale samfund. Mig bekendt praktiseres dette i Norge og Sverige, hvor man i øvrigt har den praksis — sådan har jeg forstået det — at man har en diætordning eller en honorarordning for

alle møder; det sidste vil jeg dog ikke anbefale. I de andre nordiske lande er antallet af medlemmer af kommunale råd langt større end hos os og dermed også de økonomiske virkninger. Man kan vel anslå, at vi her i landet i alt i vore 89 kommunalbestyrelser, ca. 1 300 sogneråd og 26 amtsråd har et samlet antal medlemmer på ca. 12 000. Det er ikke alle lokale råd, der har indført den nuværende diætordning, den praktiseres mig bekendt i de fleste større købstad- og sognekommuner, og det er fortrinsvis i de mindre kommuner, at ordningen ikke har været praktiseret. I de mindre samfund viger man tilbage derfor, måske ud fra en berettiget eller snarere uberettiget ængstelse for at skabe lokale, personlige uoverensstemmelser. Jeg er helt sikker på, at det i det skjulte mange steder giver anledning til beklagelse og til bemærkninger om kvalificerede folk, der ikke har råd til at deltage. Af disse grunde vil jeg gerne understrege vigtigheden af, at ordningen gøres obligatorisk for alle kommuner. Mon ikke alle berørte parter i høj grad vil være lettet over ikke at skulle diskutere deres egen diætordning? Jeg må blot minde om det høje tings ulyst til at diskutere folketingsmedlemmernes egne løn- og pensionsforhold.

Der er i de seneste år gennemført løn- og pensionsordninger for sognerådsformænd og borgmestre, som giver en hæderlig betaling til selv de mindste sognes sognerådsformænd. Der er lovgivningsmæssigt eller administrativt fastsat diæter for nævninger, domsmænd, boligangvisnings- og huslejenævns medlemmer, hegnsynsmænd og en lang række andre hverv. Herom har der ikke hersket uenighed; det er et borgerligt ombud, men det er også et arbejde, og derfor er en rimelig betaling naturlig. De samme betragtninger og argumenter kan med samme eller måske med endnu større ret anføres over for spørgsmålet om at yde diæter for udført kommunalt arbejde.

Hvad angår den eventuelle beløbsramme for sådanne diæter, fremgår det af fremsættelsen, at vi i udvalget vil kunne få en drøftelse om størrelsen heraf og en orientering herom. Ingen kan være tjent med, at det kun er særlige grupper af befolkningen, der vil påtage sig kommunale tillidshverv. Alle må være interesseret i, at alle velegnede,

[Albertsen.]

dygtige mænd og kvinder ud fra en positiv interesse i fællesskabets vækst og trivsel kan melde sig til det kommunale arbejde. Privilegier og særrettigheder fjerner vi fra de øvrige dele af samfundsmaskineriet; de bør også fjernes her. Det er min overbevisning, at de foreliggende lovforslag vil kunne bidrage hertil, og jeg vil gerne takke for, at de fremlægges som forhandlingsgrundlag, og på min gruppes vegne udtrykke min vilje til i det kommende udvalg at søge at skabe så bred enighed som muligt. Jeg skal med disse ord anbefale lovforslagene til en hurtig og velvillig behandling.

Finn Poulsen: Den nugældende lovgivning på dette område indeholder som bekendt hjemmel til at give kommunalrådsmedlemmer diæter for kommunale møder og udvalgsarbejde, så der er for så vidt ikke noget principielt nyt i det, den højtærede minister her forelægger for os.

Der er i forhold til den nugældende lovgivning 3 punkter, som nu trækkes ud til nærmere drøftelse. Det ene er dette, at de maksimumsbeløb, inden for hvilke diæterne har kunnet fastsættes, fremtidig tænkes fastsat ved forhandling mellem ministeren og organisationerne som et grundbeløb plus honorartillæg. Det andet er dette, at man i modsætning til, hvad der nu gælder, er indstillet på i særlige tilfælde at give vederlag for tabt arbejdsfortjeneste også i tiden efter kl. 18. Endelig er det tredje dette, som den højtærede minister i sin fremsættelse udtrykker sig, at ordningen gøres almindelig. Medens situationen i øjeblikket er den, at hver enkelt kommune selv bestemmer, om den vil indføre en diætordning eller ej, skal ordningen nu være — jeg ville bruge udtrykket tvungen, men man kan naturligvis også bruge udtrykket almindelig.

Da den nugældende ordning blev indført i 1950, var det mod venstres ønske. Vi nærrede frygt for, at de kommunale hver gradvis skulle ændre karakter og fra at være tillidsposter med en særlig baggrund, både hvad angår udvælgelsen og arbejdet, gå over til at blive egentlig lønnede hverv. En udvikling i den retning ville vi nødigt fremme, og man må efter min mening stadig være på vagt over for en sådan udvikling.

På den anden side må man naturligvis erkende, at det kommunale arbejde ikke mindst i de senere år er blevet både tidsmæssigt og arbejdsmæssigt mere krævende end tidligere. Det er hyppigere end før ude i kommunerne — det gælder i hvert fald i købstadkommunerne, hvorfra jeg har mine personlige erfaringer — nødvendigt at tage dagtimerne i brug; der er en række udvalg, som nødvendiggør møder langt hyppigere end tidligere. Det skyldes ikke mindst den lovgivning, der kommer herindefra. Det drejer sig f. eks. om møder i bygningskommission, i byplanudvalg, i vejudvalg; det drejer sig om sygehusmøder o. lign. Hele udviklingen, den hastige udvikling på disse områder, nødvendiggør møder i større omfang end tidligere, det må erkendes. Det må også erkendes, at vi må tilstræbe en ordning, der er således, at ingen af økonomiske grunde er afskåret fra at påtage sig kommunale hverv. Frygt for at miste arbejdsfortjeneste skal ikke kunne holde nogen tilbage fra at deltage i det kommunale arbejde.

Så længe dette synspunkt: ertatning, godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste, fastholdes i princippet, er vi ikke modstandere af en diætordning. Vi er naturligvis også af den opfattelse, at man i den praktiske udformning af diætordningen, som vilkårene nu engang er, ikke kan se rent konkret på det og forlange dokumentation i hvert enkelt tilfælde. Vi må finde en løsning, der er mere generel, uden at den dog får karakter af et egentligt vederlag.

Jeg tror, at de to områder, som jeg har nævnt, nemlig spørgsmålet om forhøjelse af satserne og om godtgørelse også for mødevirksomhed efter kl. 18, er velegnede til nærmere drøftelse. Jeg tror nok, vi finder en løsning dér. Det vil jeg også mene at vi gør med hensyn til det tredje spørgsmål: det at gøre ordningen obligatorisk. Jeg minder om, at da et tilsvarende forslag blev fremsat i 1950, var det den daværende indenrigsminister, hr. Smørum's opfattelse, at det var det rigtigste at overlade spørgsmålet til kommunernes egen afgørelse. Det er vel stadig et problem, som vi skal drøfte. Vi har jo kommunalt selvstyre, og det er vel ikke nogen helt fjern tanke, selv om det nu engang er sådan, at kommunernes ret til selvstændigt at styre deres anliggender bør

[Finn Poulsen.]

ordnes herindefra, at er der noget, man kan tage stilling til i en kommune, er det vel, om man mener, at et eller andet arbejde er så belastende, at der bør indføres en vederlagsordning derfor. På den anden side kan man også godt se, at det kan være ubehageligt selv at skulle fastsætte sit vederlag, men det kan vi nu drøfte.

Førend vi kan tage endelig stilling, må vi have visse oplysninger om de rent faktiske forhold både i de kommuner, hvor ordningen er indført, og i de kommuner, hvor den ikke er indført. Ca. halvdelen af købstadkommunerne har indført diætordning, den anden halvdel har adgang dertil, men har ikke gjort det. Hvorpå beror forskellen? I sognekommunerne har vi noget af det samme. Jeg mener også, at vi må drøfte kommunernes forskellige karakter noget nærmere. Der er en temmelig stor forskel på en landkommune og en større bykommune, og vi må dog tale lidt om, hvorvidt der er fælles forudsætninger til stede. Det er heller ikke ligegyldigt, om vi får lidt bedre overblik over den eventuelle bekostning og ikke mindst over organisationernes stilling.

Ud over dette kan jeg anføre, at venstre ikke afviser disse lovforslag. Vi er villige til at drøfte problemerne på de tre punkter, jeg her har fremdraget.

Asger Jensen: Det konservative folkeparti er ikke tilhænger af en egentlig betaling for kommunalt arbejde, men så vidt jeg kan forstå, er det heller ikke det, den højtærede indenrigsminister tilsigter ved de to lovforslag. Det, man tilsigter, er, så vidt jeg kan forstå, at det ikke skal koste den enkelte for meget at sidde i kommunalbestyrelsen. Borgerens indtægter må ikke beskæres for stærkt i de dagtimer, der nødvendigvis må bruges til at holde møder i kommunalbestyrelsen, og på andre tidspunkter, hvor man ellers skulle have sin indtægt. Jeg synes, dette må tages op til en positiv behandling.

Der har været talt en del om, hvilken form der var den rigtige, og det har undertiden været drøftet, om man direkte kunne erstatte tabt arbejdsfortjeneste. Jeg tror, den højtærede minister har grebet ret, når han ikke har stillet forslag ud fra det

synspunkt, for det ville være helt umuligt at konstatere nøjagtigt, hvad der er tabt arbejdsfortjeneste. Jeg ville endogså tro, at de, der har det største besvær med at være medlemmer af kommunale råd, er selvstændige mindre erhvervsdrivende. Det er vel dem, der har den største belastning ved at være medlemmer af et kommunalt råd, og for dem vil det vel ikke være muligt egentlig at konstatere tabt arbejdsfortjeneste. Derfor må det sikkert være rigtigt, når man skal have en ordning, at man forsøger at stille alle lige, således at alle også har nogenlunde den samme mulighed for at blive medlem af en kommunalbestyrelse.

Jeg tror, det gælder for de fleste partier nu op til kommunalrådsvalgene, at man har fået afslag fra en del mennesker, man gerne så som medlemmer af kommunalbestyrelserne, men som siger, at de har ikke tid, og de vil vel dermed også sige, at de har ikke råd til at deltage i en kommunalbestyrelses arbejde. Jeg erkender, at det er ret uheldigt, at en stor del er afskåret fra at deltage i kommunalrådsarbejde.

Som det også har været omtalt her, har man haft en ordning, hvorefter kommunalbestyrelserne selv kunne bestemme, om de ville have en diætordning, og der har også været henvist til det ubehagelige for folketingsmedlemmerne i selv at måtte vedtage deres lønninger, men der er jo ingen anden mulighed. Folketinget må selv på en eller anden måde træffe denne bestemmelse, og det er jo også egentlige lønninger, det her drejer sig om. Men det er forståeligt, at mange kommunalbestyrelser er vejet tilbage for at fastsætte diæter for kommunalbestyrelsesarbejdet, når de selv skulle gøre det.

Vi er vel egentlig ikke tilhængere af at lovgive for stærkt for kommunerne; tværtimod mener vi, at det kommunale selvstyre trives bedst i frihed. Men vi vil gerne være med til at overveje, om ikke det er rimeligt at fritage kommunalbestyrelsesmedlemmerne for ansvaret på dette punkt.

Der er ikke i lovforslagene angivet sats, og jeg forstår, at det er meningen, vi i et udvalg skal overveje dette og høre, hvad den højtærede minister har tænkt sig i den retning. Et sådant udvalgsarbejde vil vi tilsige vor medvirken til.

Jens P. Jensen: Jeg vil benytte lejligheden til at sige tak til den højtærede indenrigsminister for fremsættelsen af disse to lovforslag med forbedrede og faste diæter til medlemmer af de forskellige råd. Alle er jo klar over, at der stilles ret store krav til medlemmernes tid, når arbejdet skal følges; og at der må ydes en beskedent godtgørelse herfor, vil kunne forstås af langt den største del af befolkningen. Der følger jo meget arbejde med i de forskellige råd, og det skulle ikke gerne være sådan, at nogen af økonomiske grunde holdt sig tilbage fra at deltage i offentligt arbejde.

Der er en række kommuner, der har benyttet den bestående lov og ydet et beskedent vederlag, og jeg vil tro, at det vil blive modtaget med megen velvilje af de fleste rådsmedlemmer, at det beløb, der bliver aftalt, kommer på linje med vederlaget for lignende medlemskab i nævn og kommissioner, således at fremtidige ændringer kan følge en bestemt aftale for alle.

Det må være rigtigt, at der ikke skal være dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste, for det kan være svært at bedømme det. Der må også kunne findes en ordning for skifteholdsarbejdere. Det er ikke mange år siden, at der i vort amt blev fundet frem til bedre aflønning af sognerådsformænd, uden at det gav særlige diskussioner.

De foreliggende lovforslag modtages af et stort antal af rådenes medlemmer med stor tilfredshed, og fra det radikale venstres side vil vi anbefale lovforslagene til velvillig behandling.

Arne Larsen: Lige siden det kommunale styres oprindelse har man opfattet hvervet som medlem af en kommunalbestyrelse som et ulønnet æreshverv. For at kunne yde et eller andet vederlag til medlemmerne af by-, sogne- eller amtsråd har det altid været nødvendigt med en særlig lovhjemmel. Alt efter som der gennem tiderne er blevet pålagt kommunerne flere og flere administrative opgaver, har det også været nødvendigt tid efter anden at vedtage love, som fastsætter visse ydelser for kommunale tillidshverv og kommunalt arbejde. Således er der gennemført lovhjemmel for ydelse af vederlag til medlemmerne af Københavns borgerrepræsentation, til borgmestre og rådmænd i København, til borgmestre i køb-

stæder, til sognerådsformænd, til sognerådsmedlemmer, der tillige fungerer som kasserere, og til formænd for de sociale udvalg, ligesom der har været adgang til at tillægge amtsrådsmedlemmer rejsegodtgørelser. Hovedreglen var den, at der ikke kunne ydes vederlag til kommunalbestyrelsesmedlemmer og for kommunale hverv i øvrigt.

Sådan var det indtil 1950, da der i det høje ting blev gennemført en almindelig hjemmel for ydelse af diæter for varetagelse af kommunale hverv. Baggrunden for, at der i 1950 indførtes adgang for kommunerne til at yde diæter for varetagelse af kommunale tillidshverv, var den, at det ikke kunne undgås, at mange kommunalbestyrelsesmedlemmer led økonomiske tab såsom tabt arbejdsfortjeneste som følge af dette arbejde, og at man kunne antage, at i øvrigt egnede personer af økonomiske grunde så sig nødsaget til at undslå sig for at deltage i det kommunale arbejde.

Hensigten med indførelsen af diætregerne i 1950 var altså den, at kommunalbestyrelsesmedlemmerne skulle have en vis kompensation for positive udgifter som følge af deres deltagelse i det kommunale arbejde. Jeg tror, det både var rigtigt og rimeligt og i overensstemmelse med folkestyrets sande princip, at man gennemførte denne ordning og derigennem var med til at forhindre, at det at deltage i det kommunale arbejde forbeholdtes dem, der havde råd til at bringe de økonomiske ofre, som det hidtil havde været forbundet med.

I loven af 1950 fastsattes diætbeløbene til 10 kr. for møder, der afholdtes i tidsrummet kl. 7-18. Såfremt møderne havde en varighed ud over 4 timer, kunne der ydes 20 kr. om dagen. Det højeste beløb, der efter disse regler kunne ydes, var 20 kr. pr. dag, uanset hvor mange møder der afholdtes. Endvidere var de medlemmer af kommunalbestyrelsen, som i forvejen fik honorarer for varetagelse af kommunale hverv, udelukket fra at modtage mødediæter. Ordningen var endvidere frivillig. Kommunerne kunne selv bestemme, hvorvidt man ville gennemføre en sådan ordning.

Den højtærede indenrigsminister siger i sine bemærkninger til lovforslagene, at for købstædernes vedkommende har næsten halvdelen indført diætordning, og så godt som alle de store købstæder har gjort det.

[Arne Larsen.]

Af sognekommunerne skal ca. $\frac{1}{3}$ have indført diætordning, men også her synes tendensen at være den, at det er de mere folkerige kommuner — altså dér, hvor man kan antage at et større arbejde er pålagt kommunalbestyrelserne, hvor det er umuligt at afvikle alt by- og sognerådsarbejde i aften-timerne — der har gennemført diætordning. De beløb, der i 1960-61 er udbetalt i diæter, er såre beskedne, i alt ca. 625 000 kr.

Endvidere indebar ordningen af 1950, at det stod det enkelte by- eller sogneråds-medlem frit for, om han eller hun overhovedet ville modtage disse diætbeløb. Ordningen af 1950 var altså helt og holdent frivillig, men alligevel har et stort antal kommuner og især de folkerige ment det forsvarligt at gennemføre disse regler for udbetaling af diæter i forbindelse med varetagelse af kommunale hverv.

Harve socialistisk folkeparti i 1950 været repræsenteret i det høje ting, tror jeg afgjort det ville være gået ind for de lovregler, man dengang gennemførte, og jeg tror at kunne tilføje, at partiet nok ville have sagt, at de fastsatte diætbeløb var lidt for karrige og ikke ville holde ret længe, at diætbeløbene blev fastsat i underkanten af, hvad der måtte anses for rimeligt.

Den økonomiske udvikling har nu medført, at regeringen og den højtærede indenrigsminister har ment, at disse regler bør ændres, og deri erklærer vi os fuldstændig enige. Det er meningsløst og har intet med realiteter at gøre at fortsætte med de så lavt fastsatte diætbeløb. En arbejdsgodtgørelse på 10 kr. for 4 timer har jo intet med virkeligheden at gøre, og derfor er det rimeligt, at disse regler laves om. En lønarbejder, en privatfunktionær eller en selvstændig erhvervsdrivende, som er medlem af by- eller sogneråd og inden for arbejdstiden skal deltage i et møde af bare 2 timers varighed, og som altså efter de gældende regler er holder et diætbeløb på 10 kr., er langtfra dækket ind herved. Er en sådan mand eller kvinde beskæftiget på en fabrik, et værksted, en byggeplads el. lign., klarer vedkommende sig jo ikke med 2 timers fravær, med 2 timers indtægtstab. Vedkommende skal måske vaskes, klædes om og bruge tid til at komme fra arbejdsplads til mødested, og han har altså faktisk et langt større ind-

tægtstab, hvorfor jeg ærlig talt må sige, at jeg finder de nugældende diætbeløb ganske utilstrækkelige; de dækker hverken helt eller halvt, og det er derfor ganske forståeligt, at ønske om revision af de gældende regler er opstået.

Der foreslås nu i henhold til lovforslagene en almindeligt gældende regel for ydelse af diæter for deltagelse i møder i tiden mellem kl. 7 og kl. 18 til samtlige medlemmer af by- og soneråd og til andre, som måtte være medlem af udvalg nedsat af by- og sogneråd. Reglen skulle efter lovforslagene blive almindelig og obligatorisk og gældende for samtlige by-, sogne- og amtsråd — altså ikke længere en frivillig ordning.

Måske nogle vil være af den opfattelse, at disse lovforslag er et indgreb i det kommunale selvstyre. Det kan måske siges, men ærlig talt finder jeg ikke, at det er noget alvorligt indgreb, et indgreb, som man skal tage så tungt på. Fortsat vil det jo være sådan, at kommunerne vil holde deres almindelige kommunalbestyrelsesmøder om aftenen efter kl. 18, og det vil være både rigtigt og nødvendigt, for at samtlige medlemmer kan have mulighed for at deltage i møderne. Endvidere vil jeg tro, at man i kommunerne vil begrænse udvalgsmøderne om dagen til det allermest nødvendige og uundgåelige. Jeg tror ikke, at en sådan ordning vil blive misbrugt på nogen måde. Den nugældende ordning er da langtfra blevet misbrugt; den er tværtimod blevet administreret på en yderst fornuftig måde, og jeg tror, at samme fornuftige mådehold fortsat vil komme til at råde i kommunerne — så ansvarsbevidst tror jeg trods alt man er overalt. I øvrigt står det fortsat ethvert kommunalbestyrelsesmedlem frit for, om han eller hun i det hele taget vil modtage diæterne. Jeg kan altså ikke se, at indgrebet i det kommunale selvstyre er særlig alvorligt eller faretruende, og jeg mener, at det høje ting uden betænkelighed kan gå med hertil.

Nyt er det også, at diætbeløb skal kunne ydes til medlemmer af by- og sogneråd, der mister deres arbejdsfortjeneste ved deltagelse i møder uden for tidsrummet fra kl. 7 til kl. 18. Det er også efter vor opfattelse en fornuftig ændring, idet det efterhånden er almindeligt, at mange mennesker arbejder i skiftehold og altså kan komme ud for

[Arne Larsen.]

enkelte gange at lide indtægtstab efter kl. 18.

Den højtærede indenrigsminister har ikke i lovene villet fastsætte faste diætbløb, men vil først indhente udtalelser fra de kommunale organisationer. Endvidere siges det i bemærkningerne, at det er den højtærede indenrigsministers tanke at fastsætte beløbet således, at det reguleres automatisk, f. eks. som et grundbeløb med tillæg som for statens honorarer. Hertil vil vi ligeledes gerne give tilslutning. På denne måde undgås det vel også, at vi igen om nogle år skal til at tage diætregerne op til revision.

Det var de bemærkninger, jeg på mit partis vegne havde af fremsætte til de to lovforslag. Jeg kan, som det er fremgået af mine udtalelser, tilsiige mit partis støtte til deres gennemførelse.

Birthe Wetlesen: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Mose Hansen, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne knytte nogle få bemærkninger til de to lovforslag om købstad- og landkommunernes styrelse.

De af den højtærede indenrigsminister foreslåede ændringer er ikke af revolutionerende økonomisk karakter, når de ses på baggrund af de budgetter, der arbejdes med i kommunerne.

Af bemærkningerne, der ledsager lovforslagene, fremgår det, at efter de nugældende frivillige diætreger udbetales der ca. 600 000 kr. inden for lovens rammer. Mit parti er principielt modstander af yderligere fordyrelse af den offentlige administration og havde derfor gerne set, at hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem stadig var forblevet et ulønnet borgerligt ombud. Men da det offentlige kommunale styre efterhånden på mangfoldige områder skal løse opgaver for de enkelte borgere, mener mit parti, at man bør se på, om ikke de folk, der igennem et borgerligt ombud pålægges et arbejde for kommunen, bør have diæter til dækning af tabt arbejdsfortjeneste.

Mit partis endelige stilling til de to lovforslag må derfor vente, indtil resultatet af udvalgsarbejdet foreligger. Men vi vil dog her fremhæve, at vi helst ser frivillighedsprincippet fastholdt i de kommende love.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Må jeg indledningsvis takke for den venlige modtagelse, som begge de to fremsatte lovforslag har fået i det høje ting af samtlige ordførere, som har haft ordet i denne sag. Jeg skal ikke komme ind på det principielle, men blot gøre enkelte bemærkninger til nogle af de ærede ordføreres udtalelser.

Det ærede medlem hr. Albertsen sagde, at det kunne jo være vanskeligt at konstatere tab af arbejdsindtægt, når det ikke drejer sig om decideret skifteholdsarbejde, og det ærede medlem nævnte, at det kunne være et spørgsmål for købmanden, det kunne være et spørgsmål for husmanden, og det kunne være et spørgsmål for husmoderen om, hvordan de skal dokumentere tab af arbejdsindtægt. Heroverfor vil jeg gerne understrege, at der jo i selve tanken ligger dette, at hvis disse mennesker har direkte udgifter til en stedfortræder, skal de have en vis erstatning. Hvis benzintankejeren f. eks. skal have en mand til at afløse sig og må betale derfor, må det kunne komme ind under begrebet tab af arbejdsfortjeneste. Det samme er tilfældet for husmoderen; hvis hun skal betale for hjælp i huset, medens hun selv er borte derfra, så er det jo en direkte, positiv udgift, der må betragtes som indtægtstab. Men jeg understreger, hvad der ikke helt fremgik af debatten, at det tab af arbejdsfortjeneste, man har, ikke skal dækkes med det beløb, som arbejdstabet andrager; der skal kun dækkes op til diætbløbet. Dermed synes jeg vi har simplificeret det hele noget. Der kunne være nogen, der kom og bad om at få dækning for meget store beløb og måske også kunne dokumentere, at de havde haft et sådant tab; men de får altså kun dækning op til diætbløbets størrelse.

Det ærede medlem hr. Finn Poulsen var

[Indenrigsministeren.]

inde på spørgsmålet om beløbstørrelsen. Jeg har i lovforslagene ikke fastsat noget derom, men det er klart, at det er et spørgsmål, som jeg gerne vil drøfte i udvalget. Man kan gå frem på forskellige måder: man kan regulere beløbet med den almindelige pristalsregulering; man kan regulere det på samme måde som honorartillægget; der er forskellige muligheder. Men jeg synes, det ville være naturligt, om ministeriet, inden beløbene fastsættes, hører de kommunale organisationer om, hvilken mening de har med hensyn til beløbenes størrelse; det mener jeg vi kan nå i indenrigsministeriet.

Det ærede medlem hr. Finn Poulsen var inde på spørgsmålet om de kommunale tillidsposter og sagde, at de havde ændret karakter, og at man skulle være forsigtig med at røre ved det kommunale selvstyre. Det er vi enige om, men jeg vil gerne understrege, at jeg i denne situation ikke har nogen betænkeligheder. Jeg kan ikke se, at det kommunale selvstyre i København eller i de 300 landkommuner, som har indført diætordningen, i de 81 købstæder eller de 25 amter, er anderledes, end det er i de sogneråd og de købstadkommunalbestyrelser, som ikke har indført diætordningen.

Endvidere var det ærede medlem hr. Finn Poulsen inde på dokumentationen for arbejdstabet. Dér har jeg understreget at der kun er tale om at få udbetalt beløb op til diæterne. Endelig er jeg ikke så nervøs, for vi skal huske på, at de folk, der bliver valgt til sogneråd og kommuneråd, er tilidsmænd for befolkningen, og at de er udsat for befolkningens kritik. Jeg tror nok, det skal bremse.

Det er klart, at der er forskel på kommunernes struktur, således som det ærede medlem hr. Finn Poulsen sagde, og det viser sig da også, at det er fortrinsvis de store kommuner og større købstæder, der har gennemført diætordningen. Det er også klart, at i de små landkommuner er der ikke anledning til at holde aftenmøder i samme udstrækning, som der er i de større kommuner og i købstæderne.

Endelig var det ærede medlem hr. Finn Poulsen inde på spørgsmålet, hvad det

egentlig koster, og hvad det kunne komme til at koste. Det sidste er svært at svare på; det første er let, for dér har vi beregninger, da man i indenrigsministeriet har undersøgt udgifterne for 5 amter, Holbæk amt, Sorø amt, Svendborg amt, Ribe amt og Hjørring amt. For sognekommunernes vedkommende kan jeg sige, at i Holbæk amt har det for de kommuner, der har indført diætordningen, kostet 49 øre pr. indbygger, i Sorø amt har det kostet 60 øre, i Svendborg amt 64 øre, 1 kr. i Ribe amt og 64 øre i Hjørring amt, altså for de kommuner, der har gennemført diætordningen. Endvidere kan jeg nævne, at for købstadkommunerne har udgiften pr. indbygger for de købstæder, der har gennemført diætordningen, været 32 øre. Men det er klart, at når vi skal til at besvare det andet spørgsmål, hvor meget det vil komme til at koste, bliver det straks vanskeligere, for vi ved ikke, hvor mange dagmøder der vil blive holdt eller holdes i de kommuner, der på nuværende tidspunkt ikke har gennemført diætordningen, og vi ved heller ikke på nuværende tidspunkt, hvor meget de 10 og 20 kr. bliver forhøjet, så det er svært at sige noget om, hvad ordningen vil koste.

Det ærede medlem fru Birthe Wetlesen sagde, at hendes parti helst havde set, at man havde bevaret frivilligheden, men det er jo frivilligheden, vi har i dag, og det er, fordi vi synes, at den ikke slår til, at vi har ønsket, at denne frivillighed erstattes med bestemmelserne i de to fremsatte lovforslag.

Jeg takker samtlige ordførere for den tilslutning, der er givet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Albertsen: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

[Formanden.]

Medlem af folketinget Ib Thyregod har meddelt mig, at han ønsker til statsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil regeringen overveje ændringer i den bestående ordning for ansættelse af tjenestemænd med henblik på sikring af, at udnævnelserne, navnlig til de højere tjenestemandstillinger, sker ud fra et skøn over ansøgernes saglige kvalifikationer, f. eks. ved indførelse af en pligt til at indhente en sagkyndig vurdering af disse?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 23. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lov om købstadkommunernes styrelse

og
forslag til lov om ændringer i lov om landkommunernes styrelse.

2) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Henry Christensen m. fl.*3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i toldloven.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om foranstaltninger mod lærermangelen i folkeskolen.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om lån til håndværk og mindre industri.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om hjemmeværnet.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i færdselsloven [midlertidige hastighedsbegrænsninger].

Mødet hævet kl. 14²⁵.

63. møde.

Fredag den 23. februar kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårds dato meddeler handelsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om teknologiske institutter og konsulentvirksomhed og
forslag til lov om ændring i lov om nautiske eksaminer m. m.*

Det er meddelt mig, at *Kirkegaard* ønsker at udtræde som medlem af præsidiet.

Som ny tredje næstformand har vedkommende gruppe udpeget *Aage Fogh*.

Jeg udbeder mig tingets samtykke til at lade det nævnte valg foretage i indeværende møde. Dersom ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Den pågældende er herefter valgt.

Det er meddelt mig, at *Helge Larsen* ønsker at udtræde af udvalget for forretningsordenen. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Helge Larsen* har vedkommende gruppe udpeget *Kirkegaard*, so: herefter er valgt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Handelsministeren (Baunsgaard): Jeg har hermed den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om teknologiske institutter og konsulentvirksomhed*.

Til lovforslaget vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger såvel om de i forslagets kapitel I og II indeholdte bestemmelser om henholdsvis de teknologiske institutter og om konsulentvirksomhed som om den samhörighed mellem disse to områder, der gør det naturligt, at bestemmelserne herom indeholdes i samme lov.

For de teknologiske institutters vedkommende er lovforslaget en følge af den for nylig gennemførte omlægning af ministeriernes ressortforhold, ved hvilken lejlighed den tekniske undervisning under handelsministeriet blev overført til undervisningsministeriet for at opnå den samordning af